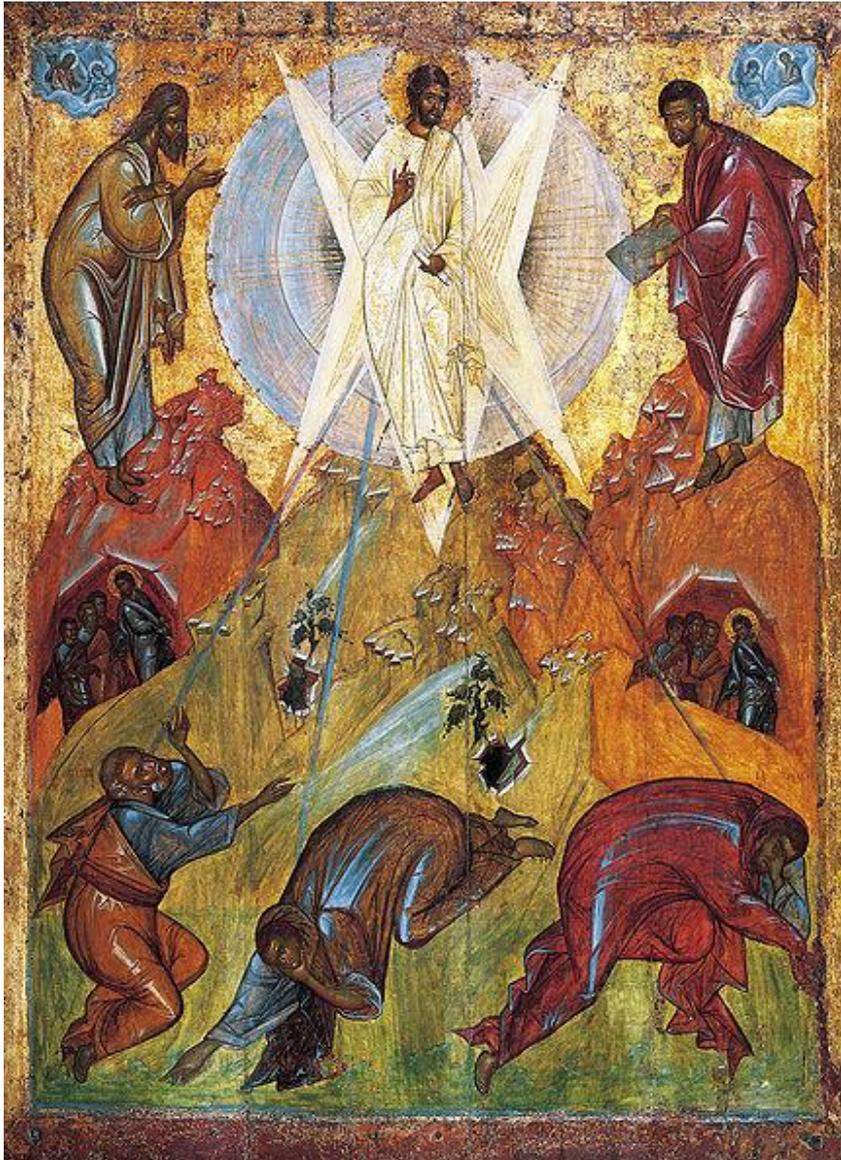

Preobrazenie - ruský termín pre námet *Premena Pána*

Theofanes: Preobrazenie

prepad - rabovanie

prepadávajúca morská vlna - morská vlna

prepadlisko - priestor pod *javiskom* divadla, kde je umiestené technické zariadenie, ktoré umožňuje pohyb dielcov dlážky javiska a objavovanie/miznutie postáv; využívané najmä v stredovekých hrách a barokovom *divadle*

prepásanie - hranolová *rímsa* v päte *oblúka* alebo *klenby*; porovnaj *pas*

prepásaný stĺp - s jedným alebo viacerými *prstencami* na *drieku*

prepelica - Becker: v Číne symbol *jari*, lebo je sťahovavým vtákom, ktorý sa na jar vracia; súvisí s *ohňom*, *svetlom*, a teda princípom *jang*; jej sťahovanie urobilo z nej symbol striedania vplyvov protikladných princípov *jin a jang*; na čínskom vidieku sa konali zápasy prepelíc, preto bola tiež symbolom *statočnosti* a *odvahy*; pozri *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*; *vták*

-gr. *perdix*; v *gréckej mytológii* *Talós*, synovec a učeň *Daidala* a syn Daidalovej sestry *Perdiky*; strýko ho zo žiarlivosti na jeho schopnosti zákerne zhodil z hradieb; podľa neskorších prameňov (*Ovídius*) svoje meno dostal potom, čo ho *Aténa* pri páde z hradieb premenila na prepeličku

Heinz-Mohr v súvislosti s heslom obdobia života: prepelica je *symbolom* desaťročného dievčaťa; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; symbol*

Biedermann v súvislosti s heslom *chryzantéma*: slovné hračky na základe rovnakej alebo podobnej výslovnosti slabík vyjadrovali hádankové želania *šťastia*, ako napr. *borovica* a *chryzantéma* („ži dlho“), *deväť*, *chryzantéma* a *prepelica* (deväť generácií si želá žiť v mieri)

<http://bestiary.ca/beasts/beastgallery256.htm>

Pisanello: Madonna s prepelicou (gesso castiglia)

Autor neznámy: Lov na prepelice. Júl (detail augsburgského mesačného obrazu, 1531)

HB podľa Jörga Breua St.: Lov prepelíc. Júl (augsburgský mesačný obraz, 16.st.)

P. de Vos: Tri španieli plašia prepelice (1650)

prepych, luxus - v alegórii pozri *Luxuria*; pozri *Cnosti a Neresti*

J. H. Steen: Dajte si pozor na prepych (1663)

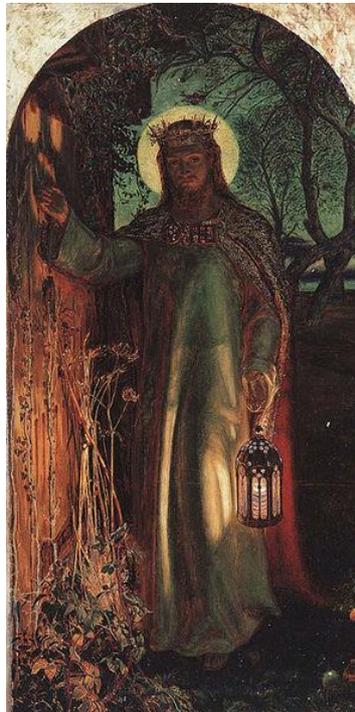
tzv. prepychová ilustračná farba - tzv. **farba ilustračná prepychová**
preraphaelisti/Bratstvo preraphaelistov - lat. prae – „pred“

-*skupina* angl. maliarov z r.1849, ktorí v opozícii k *akademickému* umeniu a pod vplyvom učenia J. Ruskina hlásali myšlienky *romantizmu*; nadväzovali na umenie ranej *renesancie* (doba pred Raffaelom - žiarivé farby, čistý detail), inšpirovali sa *nazarenizmom* (biblické príbehy), literárnymi námetmi (Shakespeare, legendy o králi *Artušovi*), prvkami *secesie* (plošnosť, ornament, astenické typy figúr), vyznačovali sa mystickou symbolikou a štylizáciou; pod vplyvom sochára a typografa W.Morrisa sa tiež zúčastnili hnutia za ozdravenie *umeleckého remesla* (pozri *Bauhaus*; *Kelmscott Press*, *Ideal Book*); mali svojich pokračovateľov až do 20.st.; za posledného preraphaelistu je považovaný *F. C. Cowper* (†1958); (z tvorby *preraphaelistov* vychádza *skupina*

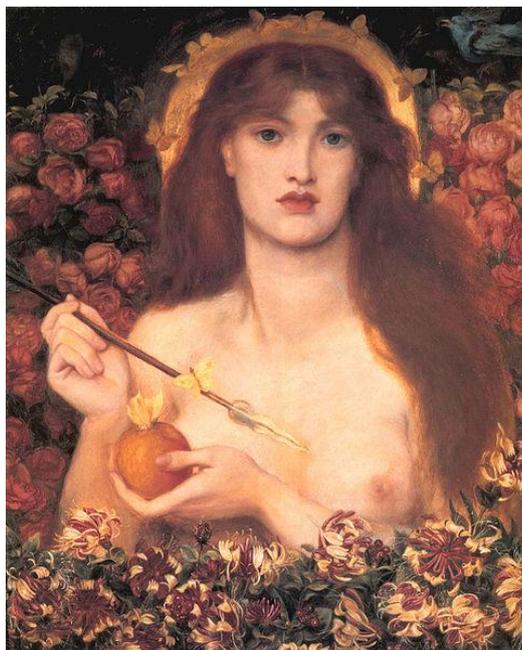
Nabis; teoretickým časopisom bol *Germ*; najväčší vplyv v Nemecku; vplyv na *Nabis*; pozri *drevorez líniový, maľba nástenná, maliarstvo anglické*

Baleka: *Bratstvo preraffaelistov* založené v Londýne 1848 (*D. G. Rosseti, J. E. Millais, W. H. Hunt, M. Rosseti, T. Woolner, J. Colinson, F. G. Stephens, J. W. Waterhouse, M. Spartali Stillman*; myšlienky hnutia prijímali hoci neboli členmi hnutia *E. C. Burne-Jones, F.M.Brown, W. Morris, J. H. Dearle, H. Holiday, H. Schmalz, H. M. Rheam, F. Sandys* a ďalší; bratstvo malo trvanie do 1854; názov inšpirovaný rytinami fresiek B. Gozzoliho (1420-97) v Campo Santo v Pise a bol namierený proti tradícii oficiálneho anglického historického a náboženského maliarstva, presadzovaného Kráľovskou *akadémiou*, pre ktorú boli hlavným kritériom Raffaelove *kartóny* kobercov; maliari mali záujem o neskorogotické a ranorenesančné talianske umenie (pozri *trecento, quattrocento*) z čias pred Raffaelom, o holandských *primitívov*; preraffaelisti sprostredkovane prijali aj podnety *nazarénov* (priamo inšpiráciu nemeckej grafiky: A. Retkel); preraffaelisti chceli vyjadriť dobovo platné idey, vychádzať z priameho štúdia prírody, vierohodnosti historických výjavov; študovali maliarske receptúry, obrodili techniku *nástennej maľby* na vlhkom podklade (pozri *freska*), ktorou dosahovali svetlú farebnosť líšiacu sa od dobovej (hnedej) farebnej stupnice (pozri *galerijný tón*); náboženské témy ponímali dobovo kriticky, poľudšťovali biblické príbehy > revolta proti stuhnutej tradícii sakrálneho umenia; témy rozširovali o literárne podnety (z diel Keatsa, Shelleyho, Tennysona a ďalších básnikov); hnutie malo silný zmysel pre morálne problémy anglickej spoločnosti v čase imperiálnej expanzie, vnímalo dôsledky industrializácie (zbedačovanie proletariátu > porovnaj termíny *sociálne umenie, proletárske umenie*); pozri *H. Schmalz, E. de Morgan, S. G. Anderson; anglickí maliari, anglickí maliari 19.st.*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Pre-Raphaelite_painters

E. Burne-Jones: Merlin očarovaný jazernou vílou. Smrť Merlina (1874)
W. H. Hunt: Svetlo sveta (1851)

D. Rossetti: Venus Verticordia

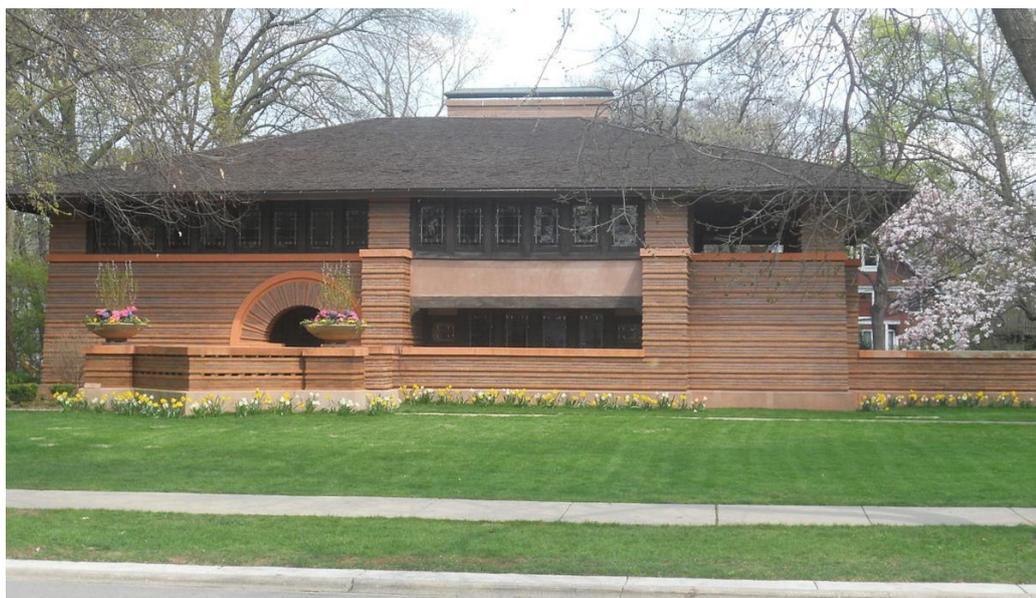
F. C. Cowper: Sv. František počúva anjelskú hudbu (20.st.)

tzv. **prériová škola** - angl. *Prairie school*; americká architektúra ovplyvnená *Arts and Crafts movement*; jej vodcom bol *F. L. Wright*, stúpecami boli William Gray Purcell, George Grant Elmslie; jeden z najväčších architektov 20.st. Frank Lloyd Wright v rokoch 1893-1909 sa usadil v Oak Parku u Chicaga, kde si postavil vlastný dom; postavil v okolí Chicaga "*prériové domy*"; v teórii prériovej architektúry rozvíjal predstavu kontinuity vonkajšieho a vnútorného priestoru, rozbitia, otvorenia uzatvorenej škatule domu

https://en.wikipedia.org/wiki/Prairie_School

tzv. **prériové domy** - domy, ktoré staval *Frank Wright* v okolí Chicaga; stredom *dispozície* je krb, od ktorého sa priame alebo lomené krídla rozbiehajú v pravouhlej osnove (typický bol úplný alebo čiastočný krížový pôdorys); kompozícia krížového domu bola preto otvorená a približne do roku 1908 zvyčajne asymetrická; prevládali horizontálne línie (línie „domácej intimity“, zrejmy bol vplyv japonskej architektúry (spätosť s prírodným priestorom), od ktorej prebral pravouhlú *modulovú sieť (tata)* odvodenú od rohože o veľkosti 90x180cm; jeho hlavnými stavebnými materiálmi boli drevo, hrubo opracovaný kameň a betón, ktoré robili jeho stavby finančne nenáročnými

https://en.wikipedia.org/wiki/Frank_Lloyd_Wright

F. L. Wright: Arthur Heurtley dom (prériový dom, 1902)

preromantizmus/sentimentalizmus – z lat. *prae* – „pred“, *romantizmus* - umelecký smer

-rôznorodé umelecké smery z 2.pol.19.storočia, tvoriace prechod od *klasicizmu* k *romantizmu*; pozri *nazaréni*, *prerafaelisti*, *sentimentalizmus*

-termín označuje vo výtvarnom umení členitý, vnútorne aj protikladný názorový prúd, ktorý predovšetkým myšlienkovovo pripravil prechod od klasicizmu k romantizmu; preromantizmus býva obsahovo aj časovo vymedzovaný podľa vývojových podmienok v jednotlivých krajinách; v Anglicku, kde pokročil spoločenský vývoj najďalej, je preromantizmus kladený do doby od 1760-1790; vo Francúzsku je preromantizmus kladený medzi Veľkú francúzsku revolúciu (1789) a rok 1800; v českých krajinách je kladený na prelom 18.-19.storočia; termín bol prenesený do *dejepisu* a *teórie výtvarného umenia* z literatúry; nie je obecné prijímaný, nie je ani obsahovo presne vymedzený, aj keď má historické oprávnenie, nakoľko umožňuje historicky podchytiť a systematicky začleniť javy umeleckého vývoja v období, keď prevládal klasicizmus; obecné historicky sa preromantizmus vyhaňoval a presadzoval ako umelecký názor protikladný klasicizmu; odmietal normatívne zásady tvorby, racionalizmus týchto zásad, podriadenie sa ideálu a idealizáciu odvodenú z predobrazu antického umenia; vzťah k antickému umeniu však nebol v preromantizme prerušený, iba je antika novým spôsobom chápaná a hodnotená; v preromantickom maliarstve a sochárstve tiež ešte nedošlo k rozchodu s klasicistickým tvaroslovím; kľúčový vzťah

bol v preromantizme vzťah k prírode, ktorá bola novým zdrojom najmä maliarstvu, ktoré sa mimoriadne zbližilo s literatúrou; nové cítenie prírody obracalo pozornosť k téme pôvodnej nedotknutej prírody, k divokej horskej a neprístupnej krajine, v ktorej prírodné, kozmicky cítené živly mnohonásobne prevyšujú človeka ako jedinca; nové prírodné cítenie sa presadilo nielen v námetoch voľnej krajiny alebo v krajinách so *stafážou*, ale aj v *idylách* a *vedutách*; príznačným výrazom tohto nového poňatia prírody je *anglický park* utváraný ako voľná krajina (pozri *prírodný park*, *romantický park*); v preromantizme sa stále viac uvoľňovala citovosť, ktorá prenikla nielen do krajinomalby, ale aj do podobizne (Joshua Reynolds, George Romney, Angelica Kauffmannová); preromantický životný pocit aktualizoval filozoficky aj pojem času, vzťahovaného k existencionalnej dočasnosti človeka, a pripravoval ho ako tému plynúceho času, minulosti, smrti, noci, melanchólie pre nasledujúci romantizmus (Johann Henry Füssli); v českom prostredí preromantizmus tvorí zložitý prúd vďaka barokovému podložíu, vďaka národnému sebauvedomeniu a ďalším podmienkam; preromantizmus sa prejavil v dielach Ludvík Kohla, Antonína Karla Balzera, Karla Postla, Františka Xavera Procházku, Antonína Macheka, Františka Horčíčku, Františka Tkadlíka, Antonína Mánesa a d.); pozri *romantický park*, *anglický park*

tzv. **prerušovaná animácia** - tzv. *animácia prerušovaná*
presáž/pressage - franc. – „lisovanie“

Baleka: v 50.-60. rokoch 20.st. strojové lisovanie odpadkových kovových predmetov, nepotrebných strojov, kovových obalov ap., ktoré sa potom stali surovinami pre hutnícky priemysel (lisovanie do kociek z dôvodov úspornosti pri nakladaní a prevoze suroviny); vo výtvarnom umení predmet lisovaný do kocky nazeraný ako *objekt* (pozri *umenie objektu*) spätý s kritickými významami nepravých životných hodnôt, márných a zanikajúcich (v rôznej miere ironizovali v priebehu dejín: *dada*, *nový realizmus*, *pop-art*, *bricolage artistic*); použitie techniky lisovania vo výtvarnej tvorbe pripravené tradíciou *ready-made* a *objet trouvé* bolo podmienené hospodárskou konjunktúrou západoeurópskej a severoamerickej spoločnosti, sústredenej na konzumný spôsob života, v ktorom predmety mali úlohu *idolu*, *fetiša* alebo symbolu *životného štýlu* a úrovne; jedným z predmetov, ktorý najpríznačnejšie toto postavenie symbolizoval, bol automobil (jeden z najdôležitejších motívov Césarových *objektov*, ktoré mali upozorniť na zánik predmetov, pomínutelnosť všetkého, čo je s nimi späté a obrátiť pozornosť k duchovným životným hodnotám > pozri neskoršie smery *land art* apod.)

Presburger Kunstverein - *Bratislavský umelecký spolok*; pozri *skupina Presburger Kunstverein*
presbyterium - z gréc. presbyterion – „rada starších“

-*kňazisko/chór/bema*; priestor pri hlavnom *oltári* kresťanského chrámu vyhradený kňazom; v ranokresťanských časoch sa pod ním nachádzalo *confesio*, neskoršie *krypta*; dnes pri presbyteriu pridružená *sakristia*

Presnjakov Maxmilijan Antoljevič - (*1968); Пресняков, Максимилян Анатольевич; ruský umelec, ktorý pracuje v tradičných i moderných štýloch smeroch maľby; je členom Zväzu ruských umelcov; v jeho práci zaujímajú osobitné miesto mytologické a rozprávkové motívy; diela tohto predmetu sú vyrábané v rôznych žánroch a technikách (knižná grafika, akvarely, olejomalby a d.); sú výrazom charakteristického tvorivého štýlu, v ktorom sa spája technická a štylistická rôznorodosť; mnohé jeho diela patria medzi „mikro-hnutie“, vznikli pohľadom pod mikroskop; pozri *ruskí grafici*, *ruskí umelci moderní*, *ruskí maliari 21.st.*

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B2_%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%8F%D0%BD_%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87

<https://www.google.sk/search?q=maximilian+Presnyakov&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiv6Yvs44DLAhWC1RQKHTMzDs8QsAQIVg&dpr=1>

<http://maximilian-p.livejournal.com/1366.html>

M. A. Presnjakov: Odin (2008)

M. A. Presnjakov: Portrét muchy (2010)

pressage - franc.; *presáž*

Prestel ml. Johann Erdmann Gottlieb - (†1885); nemecký maliar zvierat, najmä koní, krajinár; pozri *animalieri, kónskí umelci, nemeckí maliari 19.st.*

https://www.google.sk/search?q=Johann+Erdmann+Gottlieb+Prestel+painter&espv=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiJsK_C5obMAhUExRQKHTBoCwIQsAQITw&dpr=1

J. E. G. Prestell ml.: Korunovačný koč pred Štefanským dómom vo Viedni (1848-1850)

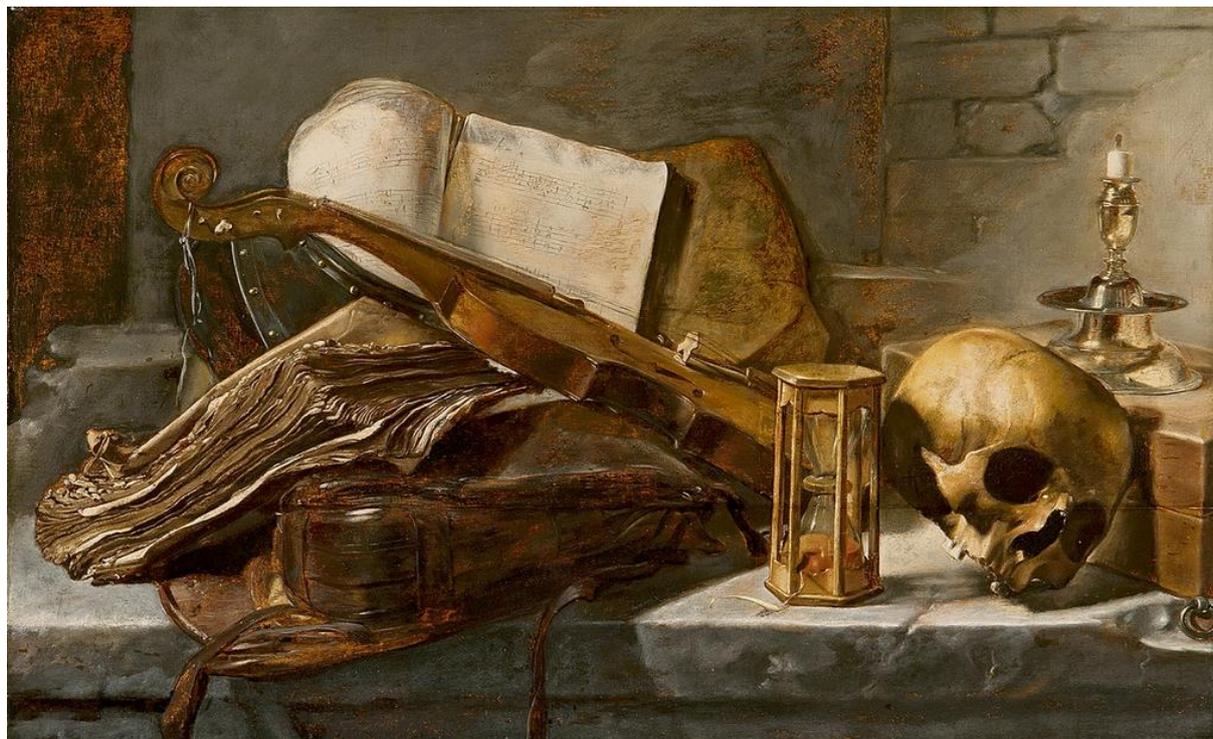
prester - *aspis*

prestupný rok - rok prestupný

presýpacie hodiny - presýpacie hodiny používali starovekí Rimania už okolo 1.st.; boli jedna z mála spoľahlivých metód merania času na mori, takže sa má všeobecne zato, že sa používali už v 11.st., kedy pomáhali spoločne s magnetickým kompasom navigovať *lod'*; dôkazy o existencii presýpacích hodín však pochádzajú až zo 14.st., vďaka obrazu z roku 1328 maliara A. *Lorenzettiho*; najstaršia písaná zmienka pochádza z rovnakého obdobia; pozri *kostlivec*, *vanitas*; *Chronos*, *Saturnus*

Ch. Weigel st.: Výrobca presýpacích hodín (medirytina, 1698)

J. Lievens: Zátišie vanitas (17.st.)

J. Zoffany: Autoportrét (vanitas, 1776)

prešívanie - quilting

preškrabávanie do voskovej rezervy - jednoduchá technika *rezerváže*; spodná vosková vrstva opatrená krytom na báze *tušu* a po následnom zaschnutí preškrabávaná ostrým nástrojom; v prípade bielych obrázkov je horná vrstva natretá zmesou tekutého mydla a bielej tempéry v pomere asi 3:1; princíp preškrabávania (napr. hrotom štetca) hornej vrstvy sa uplatňuje aj v maľbe

Detská práca: Jarný kvet (preškrabávanie do voskovej rezervy)

J. Miels: Čo leží pod (gestická maľba)

tzv. **prešovský typ keramiky** - *slovanská* keramika blízka tzv. *pražskému typu keramiky*; objavila sa na východnom Slovensku už niekedy pred rokom 400, na juhozápadnom Slovensku okolo r. 500; tiež názov pre slovanskú kultúru; pozri *keramika*

prét-a-porter/pretaporté - v prekl. – „pripravené na nosenie“

-malá konfekčná séria odevov; k nej prešiel franc. textilný magnát Marcel Boussac v 60.rokoch 20.st. a vytvoril tak prechod od drahých odevov typu *haute couture* k anonimnej veľkosériovej konfekcii

preťažnica - línia (horná, dolná), ku ktorej siahajú kolmé ťahy niektorých písmen *minuskuly* nad alebo pod *účarím* (j, p, q, g, k, h, b...)

pretekársky voz - pozri *rímsky pretekársky voz*; *biga*, *triga*, *kvadriga*

<http://stasiotika.blogspot.sk/1997/02/el-caballo-en-la-grecia-arcaica-y.html>

http://it.wikipedia.org/wiki/Corsa_dei_carri

Preti Mattia - (†1699); taliansky barokový maliar, ktorý pracoval v Taliansku a na Malte; pozri *talianski maliari barokoví*

http://en.wikipedia.org/wiki/Mattia_Preti

<https://www.google.sk/search?q=mattia+preti+pittore&espv=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&bo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCcQsARqFQoTCKqk9uKe6MgCFUWADwodLtEBZg&dpr=1>

M. Preti: Sviatok Herodesa (1660)

M. Preti: Pilát si umýva ruky (17.st.)

M. Preti: Zuzana a starci (1655-1660)

M. Preti: Pochybnosti sv. Tomáša (1656-1660)

M. Preti: Kráľovná Tomyris prijíma hlavu Kýra, kráľa Perzie (1670-1672)

M. Preti: Smrt' Sophonisby (1670)

M. Preti: Klaňanie pastierov (17.st.)

M. Preti: Generál Belisarius prijíma almužnu (1660-1665)

pretínanie profilov - prienik *profilov* najmä v rohoch *portálov* a *okien* počas vrcholnej a neskorej *gotiky*

prétoriáni - cisárska garda v starovekom *Ríme*; telesná stráž rímskych vojvodov a cisárov; pozri *rímski bojovníci*; *pretorium*; *Šebestián*

pretorium - *rímske* kasárne pre vyšších dôstojníkov; pozri *pretoriáni*; *Ježiš pred Pilátom*

pretorium Pilátove - *Pilátove pretorium*

pretty ladies - ang. – „krásne ženy“; indiánske hlinené figúrky žien, ktoré boli zrejme späté so *symbolom plodnosti*; predklasické obdobie pribl. 2000 pr.Kr.-200 po Kr.; *predkolumbovské umenie Mexika a Strednej Ameriky*

pretváarka - *poníženosť*, *servilnosť*, *pretváarka*

preventívna ochranná metóda - v *pamiatkovej starostlivosti* postup, ktorý predbežnou ochranou *pamiatok* a sústavnou starostlivosťou ich uchováva v dobrom stave a funkčnej použiteľnosti; pozri *ochrana pamiatok*; porovnaj *reanimácia*

prevet - najpokročilejšia forma stredovekého záchodu na vonkajšej strane *hradného múra*, otvorený smerom dole; najčastejšie v podobe *arkiera*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Prev%C3%A9t>

Prevét (vpravo) na nemeckom hrade Posterstein

Previtali Andrea - (†1528); taliansky renesančný maliar, ktorý pôsobil hlavne v oblasti Bergama; bol žiakom maliara Giovanniho Belliniho; pozri *talianski maliari renesanční*, *talianski maliari 15.st.*, *talianski maliari 16.st.*, *bergamskí maliari*

http://en.wikipedia.org/wiki/Andrea_Previtali

A. Previtali: Salvator mundi (15.-16.st.)

prevrátený svet/obrátený svet/mundus inversus - Baleka: vo výtvarnom umení téma sveta, ktorý je protikladný skutočnému svetu, jeho prírodným zákonom a platným spoločenským zákonitostiam, pravidlám a zvykom (slnko vychádza na západe, človek je mŕtvy alebo starý a mladne až ku svojmu narodeniu, otrok vládne svojmu pánovi, chudý bohatému); paradox využívaný v sociálnej kritike, ale aj počas sviatkov (*karnevaly*), ktoré umožňovali na krátku dobu výmenu životných rolí a sociálneho postavenia a stávali sa prostriedkom na oslabovanie sociálneho napätia v ľudových vrstvách; v priebehu júnových päťdenných sviatkov volili v *Babylone* náhradného kráľa, ktorý za svoju dočasnú moc a práva, zahrnujúce aj sexuálny styk s kráľovnou, zaplatil vždy smrťou, ktorá bola varovaním pred pokusom o skutočné prevrátenie vládnuvich pomerov; námety prevráteného sveta sú zobrazené na egyptských *papyrusoch*, veľa dokladov o podobe a sociálnom poslaní predstavy prevráteného sveta priniesla aj *antika*, v ktorej mundus inversus znamenal nemožné, neuskutočniteľné (voľnosť otrokov počas *saturnálií*, apod.); stredovekú predstavu prevráteného sveta vyjadruje napr. *sviatok neviniatok* (deti bijú dospelých); predstavu prevráteného sveta rozvíjali stredoveké *morality*, satira, didaktika; stredoveké vnímanie prevráteného sveta však vyjadrovalo aj hlbokú nedôveru ľudových vrstiev v akúkoľvek pozemskú aj sľubovanú posmrtnú kresťanskú spravodlivosť (neskoro stredoveká grafika zachycuje napr. *Posledný súd*, pri ktorom diabol - zlo a bezprávie váži viac ako spravodlivá ľudská duša; pozri *váženie duší*); námet prevráteného sveta prenikol aj do *drolerií*, *knížnej malby*, *fresky*, sochárstva a mimoriadny spoločenský dosah mal v sociálno-kritickej grafike 15.st.; téma sa objavuje aj naďalej (Cranach st., H.Bosch, P.Brueghel, F.Goya); motív prevráteného sveta výrazne zobrazovala aj humanistická

emblematica; predstavy prevráteného sveta rozvíjalo umenie vo zvieracích motívoch: slabšie zviera ovláda silnejšie, dravec je prenasledovaný, *zajace* naháňajú psov alebo dokonca poľujú na lovcov apod.; v tejto téme sa zrejme podľa tradície uplatňuje aj východná predstava, že iba to, čo je skutočne lepšie má v živote väčší význam; v námetoch zo života ľudí (často spájané so zvieracími námetmi) slúžia páni otrokom, boháči robia na chudobných, bezmocní vládnu mocným, slepi vedú vidiacich, múdri sa stávajú bláznami (téma *blázna* je v umení samostatná), zem je neskutočným rajom hojnosti; mnohé námety odrážajú realitu, ale vyslovujú aj žiaduci stav; dôležité sú námety zámery muža a ženy (v rituálnom sexuálnom styku alebo aspoň zámenou odevu), ktorými majú byť oklamani démoni; táto predstava doposiaľ žije vo folklórnych slávnostiach (nepravý kráľ v ženskom odevu > ? moravská Jízda kráľů), *fašiangových* zvykoch; mimoriadne živo sa udržiava predstava prevráteného sveta v *karnevaloch*; pozri *Šlarafia*; *zajac*, *blázon* (Baleka)

prevtelenie - *vtelenie*; pozri *chlystovia*

prevtelenie duše/sťahovanie duší/putovanie duší - pozri *budhizmus: samsára, karma, bráhmaizmus; albigénci*

prevýšená klenba - *klenba prevýšená*

Preziosi Amadeo - (†1882); taliansky maliar pôvodom z Malty; známy pre svoje akvarely a grafiky z Balkánu, *Osmanskej ríše* a *Rumunska*; polovicu svojho života žil v Istanbule a zanechal mnoho kresieb mesta; mal najmä záujem o život občanov, ktorých vykreslil s iróniou a humorom

<http://onokart.wordpress.com/2010/03/26/amedeo-preziosi/>

https://www.google.sk/search?q=Preziosi+Amadeo&espv=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&imgil=HOJhmLqmiARO2M%253A%253Bug1r-T-ns29cPM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fonokart.wordpress.com%25252F2010%25252F03%25252F26%25252Famedeo-preziosi%25252F&source=iu&pf=m&fir=HOJhmLqmiARO2M%253A%252Cug1r-T-ns29cPM%252C_&usg=__eRX84cg5RtDOH7y2Qs80LHbg1R4%3D&ved=0CDMQyjc&ei=QnxgVJXmLoSXasOMgMgB#facrc=&imgdii=&imgrc=HOJhmLqmiARO2M%253A%3Bug1r-T-ns29cPM%3Bhttp%253A%252F%252Fonokart.files.wordpress.com%252F2010%252F03%252Famedeo-preziosi-a-street-scene-1.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fonokart.wordpress.com%252F2010%252F03%252F26%252Famedeo-preziosi%252F%3B1600%3B1166

A. Preziosi: Capali Carsi. Veľký bazár v Istanbule (2.pol. 19.st.)

A. Preziosi: Capali Carsi. Veľký bazár v Istanbule (2.pol. 19.st.)

A. Preziosi: Bospor (19.st.)

A. Preziosi: Bospor (19.st.)

A. Preziosi: Istanbulské lode (19.st.)

A. Preziosi: Istanbul (19.st.)

A. Preziosi: Otomanská káva (19.st.)

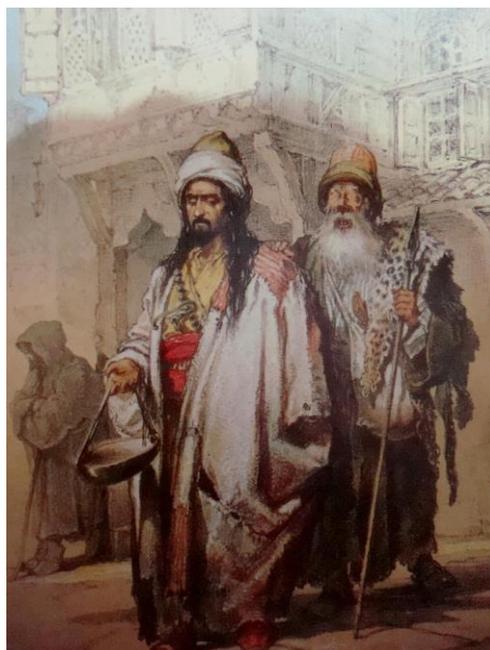

A. Preziosi: Otomanská kaviareň (19.st.)

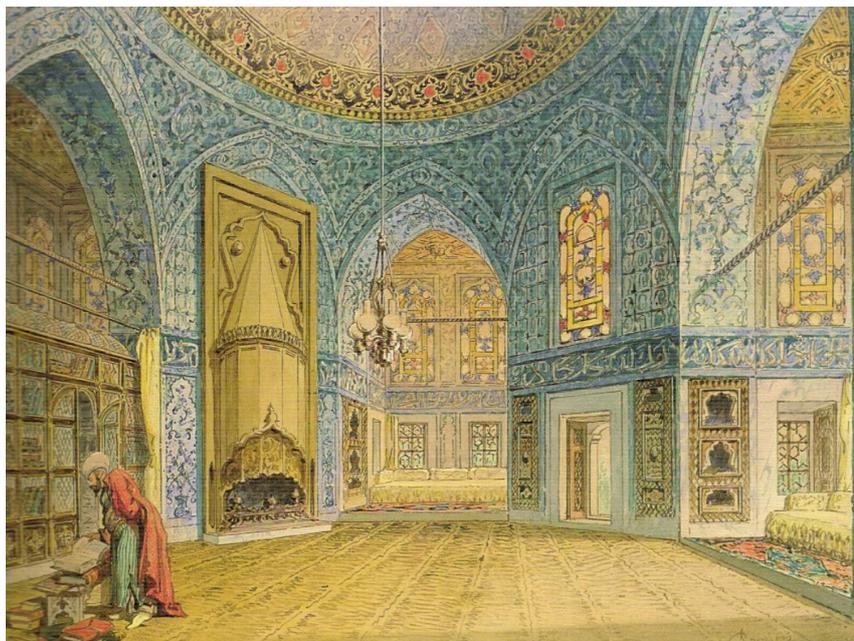

A. Preziosi: Tanec dervišov (19.st.)

A. Preziosi: Slepý derviš a jeho žiak (19.st.)

A. Preziosi: Vdova a čitateľ Koránu na osmanskom cintoríne (19.st.)

A. Preziosi: V mešite (19.st.)

A. Preziosi: Pred mešitou (19.st.)

priadka morušová - pozri *moruša*

Zber zámotkov priadky morušovej a tkanie (stredoveká iluminácia)

priadza - pozri *tkania, tkanie, textília; kaliko, kalmuk, kašmírový vzor*

priadza kašmírová - kašmírová priadza

priama klenba valená s lunetami - klenba valená s lunetami priama

priama tlač - tlač priama

priamka - 1. základný geometrický pojem vzniknutý abstrakciou reálneho sveta (porovnaj *krivka, línia/čiara; rovina, bod, kolmý, kolmica*); spojnica dvoch bodov:

- a) v rovine: rovnobežné, rôznobežné
  - b) v priestore: rovnobežné, rôznobežné a mimobežné
- pozri *transverzála*

2) jeden zo *symbolov geometrických*:

-tri dostredne zoradené priamky: symbol statickej jednoty a trojjednosti; jadro rovnoramennej *svastiky*

-*kríž rovnoramenný/kríž grécky* založený na skrížení *horizontály* a *vertikály* a ich symbolických významov; symbol pasívnej rovnováhy

-v niektorých výtvarných názoroch prevažoval význam *krivky* (barok, rokoko, secesia), v iných význam *priamky* (*konštruktivizmus, skupina de Stijl, Bauhaus*);

pozri *symboly grafické, symboly geometrické; abstraktné umenie; ornament, matematika, hlavný bod*

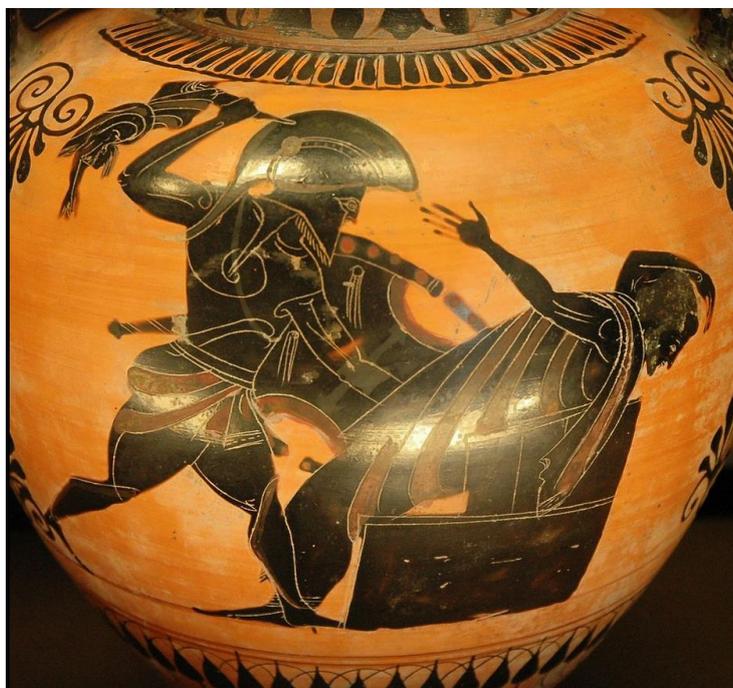
Priamos - gréc. Πρίαμος/Priamos; lat. Priamus; v *gréckej mytológii* posledný kráľ *trójsky*, ktorého rod vyhynul počas *trójskej vojny*; vnuk kráľa *Troa*, syn *Láomedona* a jeho manželky *Leukipé* (alebo nymfy *Strymy*); manžel *Hekabé*, otec 50 synov a 12 dcér, z nich pozri: *Kassandra, Hektor, Polyxéna* a *Paris, Helenos; Anchises, Antenór; grécka mytológia*

Zamarovský: syn trojského kráľa Láomedonta, vnuk zakladateľa Tróje Ílona; starý a posledný trójsky kráľ počas Homérom opisovanej Trójskej vojny; známi sú jeho synovia Hektor a Paris; Priamos bol spravodlivý, šľachetný a statočný kráľ; počas jeho vlády mesto prekvitalo a dostalo veľké hradby; okrem toho vládol v celej oblasti Troady, blízky krajinám v Malej Ázii a na veľkých ostrovoch v Egejskom mori; napriek tomu ho z nepochopiteľných príčin znenávidel *Zeus* a rozhodol, že nesmie byť jeho rod kráľmi Tróje ba ani jestvovať; nástrojmi jeho vôle sa stali *Achájci*, ktorí počas desaťročnej *trójskej vojny* zničili mesto; Priamos vládol nielen nad Trójou, ale aj nad celou oblasťou Troady, a priľahlými oblasťami (napr. pobrežie *Thrákie*) a niektorými

ostrovmi v Egejskom mori; v paláci žil so svojimi manželkami; mal 50 synov (pozri *symboly číselné: 50*), z toho s prvou v poradí *Hekabe* mal 19 synov; navyše bol otcom 12 dcér; jeho najstarším synom a nástupcom bol *Hektor*; miloval aj *Parida*, kvôli ktorému odmietol návrhy vyjednávačov o navrátenie unesenej *Heleny* kráľovi *Menelaovi*; nedbal na proroctvá veštcov, vrátane *Kassandry*, ktorí predpovedali skazu *Tróje*; trójska vojna zastihla *Priama* v starobe, a preto velenie zveril *Hektorovi*, ktorý dlho úspešne bránil mesto pred dvojnásobnou prevahou *Achájcov*; keď padol v boji s *Achilleom*, *Priamos* sa tajne odobral do *Achillovho* stanu a svojimi prosbami a ponížením natoľko dojal *Achillea*, že ten mu vydal synove telo a prerušil na 12 dní boje, aby mohol *Hektora* s poctami pochovať; nakoniec po porážke *Tróje* *Priamos* prosil *Achilleovho* syna *Neptolema*, aby nevraždil deti pred jeho očami a bol veľkodušný ako jeho otec; krutý *Neptolemos* však zabil ďalšieho *Priamovho* syna, a preto *Priamos* stareckou rukou hodil oštep po vrahovi svojich detí; *Neptolemos* oštep odrazil, stiahol starca do kaluže krvi jeho detí a potom ho zabil pred obetným oltárom; starý *Priamos* obecné považovaný za najdojímavejšiu postavu *Illiad*; vo výtvarnom umení zobrazovaný vo *vázovom maliarstve: 30* váz na tému *Priamova smrt'* pochádza až z konca 7.st.pr.Kr. (*Louvre*); 18 váz na tému *Priamos u Achilla* (dve najstaršie z konca 7.st. v *Louvri* a *Archeologickom múzeu* v *Madride*); z ostatných diel najzaujímavejší je výjav *Priamos u Achilla* na striebornom pohári z 1.st.pr.Kr. (*Národné múzeum* v *Kodani*); rovnomenný reliéf od *B.Thorvaldsena* (19.st.)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Priamos>

<http://it.wikipedia.org/wiki/Priamo>

Smrť kráľa *Priama* (amfora, 520-510 pr.Kr.)

Priam prichádza do Achillovho stanu požiadať o telo Hektora (attická kylix, 480 pr.Kr.)

J. Adán Morlán: Priamos a Hektor (1760-1800)

J. Bastien-Lepante: Achilles a Priamos (1876)

A. A. Ivanov: Priam prosí Achilla o vydanie Hektorovho tela (1824)

priadza - pozri *textília, perlovka*

Priamo della Quercia - (†1467); taliansky maliar a miniaturista ranej renesancie

<https://www.google.sk/search?q=Priamo+della+Quercia&oq=Priamo+della+Quercia&aqs=chrome..69i57j0l3j69i62l2.2614j0&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

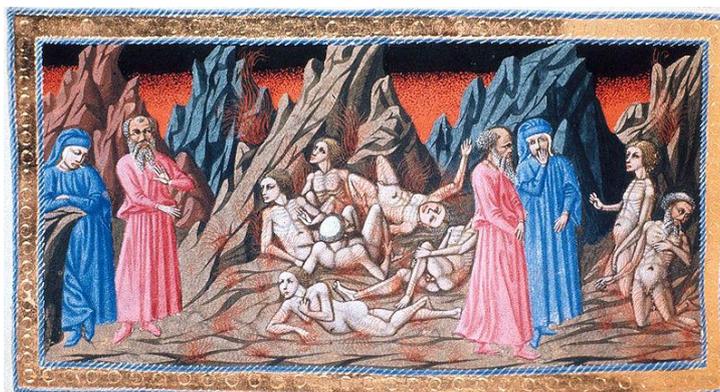
http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BC%D0%BE_%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D0%B0_%D0%9A%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%87%D0%B0

Priamo della Quercia: Peklo (ilustrácia k Danteho Božskej komédii – Peklo)

Priamo della Quercia: Filippo Argenti v pekle (ilustrácia k Danteho Božskej komédii – Peklo)

Priamo della Quercia: Dante a Vergilius stretávajú Ulyssesa a Diomeda (ilustrácia k Danteho Božskej komédii – Peklo)

Priamo della Quercia: Dante a Vergílius v peklo (ilustrácia k Danteho Božskej komédii – Peklo; 15.st.)

Priamo della Quercia: Dante a Vergílius v peklo (ilustrácia k Danteho Božskej komédii – Peklo; 15.st.)

Priamo della Quercia: Dante a Vergílius v peklo (ilustrácia k Danteho Božskej komédii – Peklo; 15.st.)

priamy záver chóru - chórový záver priamy